Λόγος
Ἐπιφανίου
Ἀναγινωσκόμενος τῷ Μεγάλῳ Σαββάτῳ

Ἀθῆναι

1889

201
EP
781

201/ΓΡ/781

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΤΡΩΝ
Π.Ρ. 1382

ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΟΣ Τῼ ΑΓΙῼ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛῼ ΣΑΒΒΑΤῼ

ΕΚΔΟΘΕΙΣ ΔΑΠΑΝῌ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙᾼ ΔΕ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΤ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Δ. ΚΟΛΛΑΡΑΚΗ ΚΑΙ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

— *Κάτωθι τῆς Δημαρχίας* —

1889

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΝΤΑΣ

Ἐπειδὴ ὁ ἀναγινωσκόμενος περικλεὴς οὗτος λόγος τοῦ θείου πατρὸς Ἐπιφανίου ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου Πατέρων, κατ᾽ ἔτος κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου κατέστη ὡς ἐκ τοῦ χρόνου δὲ καὶ διὰ τὸ ἀρχαῖον τοῦ τύπου δυσανάγνωστος, ὡς ἐκ τοῦ ὀγκώδους τῆς βίβλου δυσαπόκτητος τῷ βουλομένῳ τοῦτον ἀποκτῆσαι πρὸς ἀνάγνωσιν, καὶ τούτου ἕνεκα σπάνιος, καὶ παντάπασι σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, τούτου χάριν, ἐξ αἰσθήματος κινηθεὶς νὰ ἐκδώσω τοῦτον εἰς φυλλάδιον, ἀνέφερα τοῦτο εἰς τοὺς ἐνταῦθα πατέρας, καί, ἰδὼν ὅτι πάντες σχεδὸν ἐπεδοκίμαζον τὴν ἐμὴν γνώμην καὶ ἐπεθύμουν τὴν ἀνατύπωσιν αὐτοῦ διὰ τὴν ὡς ἄνω εἴρηται αἰτίαν καὶ ἔργῳ τὴν προθυμίαν αὐτῶν ἐξεδήλουν ἐγγραφόμενοι συνδρομηταί, εἰς ἔργον ἀμέσως τὴν ἐκτύπωσιν αὐτοῦ ἐθέμην. Τιμὴ δὲ ἑκάστου φυλλαδίου διὰ μὲν τοὺς συνδρομητὰς ὡρίσθη λεπτὰ πεντήκοντα (50), διὰ δὲ τοὺς μὴ λεπτὰ ὀγδοήκοντα (80). Δέχθητε λοιπόν, ὦ φιλόχριστοι ἀναγνῶσται, τὸν μελίρρυτον τοῦτον λόγον τοῦ θείου Πατρὸς, καὶ οἵ τε εὐσεβῶς ἀναγινώσκοντες καὶ οἱ μετὰ προσοχῆς ἀκροώμενοι ἐγείρεσθε εἰς δοξολογίαν τοῦ Σταυρωθέντος καὶ Ταφέντος καὶ Ἀναστάντος ἐκ νεκρῶν, καὶ πάντα ποιήσαντος διὰ τὴν ἐκ τοῦ νοητοῦ Φαραὼ Διαβόλου ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος ζώντων τε καὶ τεθνεώτων, ἵνα καταστήσῃ ἡμᾶς δυνάμει καὶ χάριτι υἱοὺς Θεοῦ. Ἡμῖν δὲ ἐναπόκειται ἡ τελειοποίησις τῆς φύσεως ἡμῶν διὰ τῆς μελέτης τῶν ἁγίων γραφῶν, διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῶν θείων ἐντολῶν, καὶ διὰ τῆς ἀποκτήσεως τῶν εὐαγγελικῶν ἀρετῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ κατ᾽ εἰκόνα καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ μόρφωσις ἡμῶν, ἵνα ἐς ἀεὶ λατρεύωμεν αὐτῷ ὡς βασιλεῖ καὶ Θεῷ. Τοῦτον προτρέπουσιν εἰς ἀνάγνωσιν καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Τριῴδιον.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

ΤΩ͂ ΑΓΙΩ͂ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΩ͂ ΣΑΒΒΑΤΩ͂

ΛΟΓΟΣ

εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ἀριμαθαίας, καὶ εἰς τὴν ἐν τῷ ᾅδῃ τοῦ Κυρίου κατάβασιν, μετὰ τὸ σωτήριον πάθος παραδόξως γεγενημένην.

Τί τοῦτο; σήμερον σιγὴ πολλὴ ἐν τῇ γῇ· σιγὴ πολλὴ καὶ ἠρεμία λοιπόν, σιγὴ πολλή, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ὑπνοῖ· γῆ ἐφοβήθη καὶ ἡσύχασεν, ὅτι ὁ Θεὸς σαρκὶ ὕπνωσε, καὶ τοὺς ἀπ᾽ αἰῶνος ὑπνοῦντας ἀνέστησε. Ὁ Θεὸς ἐν σαρκὶ τέθνηκε καὶ ὁ ᾅδης ἐτρόμαξε. Ὁ Θεὸς πρὸς βραχὺ ὕπνωσε καὶ τοὺς ἀπ᾽ αἰῶνος ὑπνοῦντας ἐκ τοῦ ᾅδου ἀνέστησε. Ποῦ ποτε νῦν εἰσιν αἱ πρὸ βραχέως ταραχαί, καὶ φωναί, καὶ θόρυβοι κατὰ τοῦ Χριστοῦ, ὦ παράνομοι; Ποῦ οἱ δῆμοι καὶ ἐνστάσεις καὶ τάξεις, καὶ τὰ ὅπλα, καὶ δόρατα; Ποῦ οἱ βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ κριταὶ οἱ κατάκριτοι; Ποῦ αἱ λαμπάδες καὶ μάχαιραι καὶ οἱ θρύλλοι οἱ ἄτακτοι; Ποῦ οἱ λαοὶ καὶ τὸ φρύαγμα καὶ ἡ κουστωδία ἡ ἄσεμνος; Ἀληθῶς ὄντως, ἐπεὶ καὶ ὄντως ἀληθῶς λαοὶ ἐμελέτησαν κενὰ καὶ μάταια· προσέκοψαν τῷ ἀκρογωνιαίῳ λίθῳ Χριστῷ, ἀλλ᾽ αὐτοὶ συνετρίβησαν· προσέρρηξαν τῇ πέτρᾳ τῇ στερεᾷ, ἀλλ᾽ αὐτοὶ συνετρίβησαν, καὶ εἰς ἀφρὸν τὰ κύματα αὐτῶν διελύθησαν· προσέκοψαν τῷ ἀηττήτῳ ἄκμονι, καὶ αὐτοὶ κατεθλάσθησαν· ὕψωσαν ἐπὶ ξύλου τὴν πέτραν τῆς ζωῆς, καὶ κατελθοῦσα αὐτοὺς ἐθανάτωσεν· ἐδέσμευσαν τὸν μέγαν Σαμψὼν ἥλιον Θεόν· ἀλλὰ λύσας τὰ ἀπ᾽ αἰῶνος δεσμά, τοὺς ἀλλοφύλους καὶ παρανόμους ἀπώλεσεν· ἔδυ Θεὸς ἥλιος Χριστὸς ὑπὸ γῆν, καὶ σκότος πανέσπερον Ἰουδαίοις πεποίηκε· σήμερον σωτηρία τοῖς ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς ἀπ᾽ αἰῶνος ὑποκάτω τῆς γῆς· σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ, ὅσος ὁρατὸς καὶ ὅσος ἀόρατος· διττὴ σήμερον τοῦ δεσπότου παρουσία, διττὴ ἡ

οἰκονομία, διττὴ ἡ φιλανθρωπία, διττὴ ἡ κατάβασις ὁμοῦ καὶ συγκατάβασις· διττὴ πρὸς ἀνθρώπους ἐπίσκεψις, ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, ἀπὸ τῆς γῆς ὑποκάτω τῆς γῆς ὁ Θεὸς παραγίνεται, πύλαι ᾅδου ἀνοίγονται, οἱ ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένοι ἀγαλλιᾶσθε· οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθήμενοι, τὸ μέγα φῶς ὑποδέξασθε· μετὰ τῶν δούλων ὁ δεσπότης· μετὰ τῶν νεκρῶν ὁ Θεός· μετὰ τῶν θνητῶν ἡ ζωή· μετὰ τῶν ὑπευθύνων ὁ ἀνεύθυνος· μετὰ τῶν ἐν σκότει τὸ ἀνέσπερον φῶς· μετὰ τῶν αἰχμαλώτων ὁ ἐλευθερωτής· καὶ μετὰ τῶν κατωτάτω ὁ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Χριστὸς ἐπὶ γῆς, πεπιστεύκαμεν· Χριστὸς ἐν νεκροῖς, συγκατέλθωμεν καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἐκεῖ μυστήρια κατοπτεύσωμεν. Γνῶμεν Θεοῦ ὑπὸ γῆς κρυπτὰ θαυμάσια· μάθωμεν πῶς καὶ τοῖς ἐν ᾅδου ἐπεφάνη τὸ κήρυγμα. Τί οὖν; πάντας ἁπλῶς σώζει ἐπιφανεῖς ἐν ᾅδῃ Θεός! οὐχί, ἀλλὰ κἀκεῖ τοὺς πιστεύσαντας, χθὲς τὰ τῆς οἰκονομίας, σήμερον τὰ τῆς ἐξουσίας, χθὲς τὰ τῆς ἀσθενείας, σήμερον τὰ τῆς αὐθεντίας· χθὲς τὰ τῆς ἀνθρωπότητος, σήμερον τὰ τῆς θεότητος ἐνδείκνυται· χθὲς ἐρραπίζετο, σήμερον τῇ ἀστραπῇ τῆς θεότητος τὸ τοῦ ᾅδου ῥαπίζει οἰκητήριον· χθὲς ἐδεσμεῖτο, σήμερον ἀλύτοις δεσμοῖς διαδεσμεῖ τὸν τύραννον· χθὲς κατεδικάζετο, σήμερον τοῖς καταδίκοις ἐλευθερίαν χαρίζεται· χθὲς ὑπουργοὶ τοῦ Πιλάτου αὐτῷ ἐνέπαιζον· σήμερον οἱ πυλωροὶ τοῦ ᾅδου ἰδόντες αὐτὸν ἔφριξαν. Ἀλλὰ γὰρ ἄκουσον τοῦ Χριστοῦ τὸν λόγον ἀνώτερον· ἄκουσον καὶ ὕμνησον· πάθους ἄκουσον καὶ δόξασον· ἄκουσον καὶ κήρυξον Θεοῦ μεγάλα θαυμάσια. Πῶς ὁ νόμος ὑποχωρεῖ· πῶς ἡ χάρις ἐπανθεῖ· πῶς οἱ τύποι παρέρχονται· πῶς αἱ σκιαὶ διαβαίνουσι· πῶς ὁ ἥλιος τὴν οἰκουμένην πληροῖ· πῶς ἡ παλαιὰ πεπαλαίωται· πῶς ἡ καινὴ βεβαιοῦται· πῶς τὰ ἀρχαῖα παρῆλθε, καὶ πῶς τὰ νέα ἐπήνθησε. Δύο λαοὶ ἐν Σιὼν κατὰ τοῦ Χριστοῦ πάθους καιρὸν παραγεγόνασιν· ὁ ἐξ Ἰουδαίων ὁμοῦ καὶ ὁ ἐξ ἐθνῶν. Δύο βασιλεῖς, Πιλάτος καὶ Ἡρώδης· δύο ἀρχιερεῖς, Ἄννας καὶ Καϊάφας· ἵνα τὰ δύο ὁμοῦ πάσχα γένωνται, τὸ μὲν καταπαυόμενον, τὸ δὲ τοῦ Χριστοῦ ἐναρχόμενον. Δύο θυσίαι κατ' αὐτὴν τὴν ἑσπέραν ἐπετελοῦντο· ἐπειδὴ καὶ σωτηρίαι, ζώντων λέγω καὶ νεκρῶν, ἐπραγματεύοντο. Καὶ ὁ μὲν Ἰουδαῖος ἐδέσμει θύων ἀμνὸν ἐν σφαγῇ, ὁ δὲ ἐξ ἐθνῶν Θεὸν ἐν σαρκί. Καὶ ὁ μὲν τῇ σκιᾷ ἠτένιζεν· ὁ δὲ τῷ ἡλίῳ Θεῷ προσέτρεχε. Καὶ οἱ μὲν στήσαντες Χριστὸν ἀπεπέμποντο, οἱ δὲ ἐξ ἐθνῶν προθύμως αὐτὸν ὑπεδέχοντο. Καὶ οἱ μὲν κτηνόθυτον, οἱ δὲ θεόσωμον θυσίαν προσέφερον. Ἀλλ' οἱ μὲν Ἰουδαῖοι τῆς ἐξ Αἰγύπτου διαβάσεως ἐμνημόνευον, οἱ δὲ ἐξ ἐθνῶν τὴν ἐκ τῆς πλάνης λύτρωσιν προεκηρύττοντο. Καὶ ταῦτα ποῦ; ἐν Σιὼν τῇ πόλει τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου, ἐν ᾗ εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς, ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθεὶς Ἰησοῦς ὁ θεόπαις, ἐν μέσῳ Πατρὸς καὶ Πνεύματος τῶν δύο ζώων τῶν ἐκ ζωῆς φύσει ζώων γνωριζόμενος· καὶ ἐν μέσῳ ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων τῇ φάτνῃ τικτόμενος· καὶ ἐν μέσῳ δύο λαῶν λίθος ἀκρογωνιαῖος κείμενος· καὶ ἐν μέσῳ νόμου καὶ προφητῶν ὁμοῦ κηρυττόμενος. Καὶ ἐν μέσῳ Μωϋσῆ καὶ Ἠλία ἐπὶ τοῦ ὄρους ὀπτανόμενος· καὶ ἐν μέσῳ τῶν δύο λῃστῶν Θεὸς τῷ εὐγνώμονει λῃστῇ γνωριζόμενος· καὶ ἐν μέσῳ τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ τῆς μελλούσης κριτὴς

αἰώνιος καθεζόμενος· καὶ ἐν μέσῳ σήμερον ζώντων καὶ νεκρῶν διττὴν ζωὴν καὶ σωτηρίαν ποιησάμενος. Διττὴν πάλιν λέγω ζωήν· διττὴν γέννησιν ὁμοῦ καὶ ἀναγέννησιν· ἄκουε ῥητῶς διττοῦ τόκου τὰ πράγματα, καὶ κρότει τὰ θαύματα. Ἄγγελος μὲν τῇ Μαρίᾳ μητρικὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν εὐηγγελίσατο· Ἄγγελος δὲ τῇ Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ τὴν ἐκ τοῦ τάφου φρικτὴν ἀναγέννησιν εὐηγγελίσατο. Νυκτὶ Χριστὸς ἐν Βηθλεὲμ γεννᾶται. Νυκτὶ πάλιν ἐν τῇ Σιὼν ἀναγεννᾶται· σπάργανα εἰς τὴν γέννησιν καταδέχεται· σπάργανα καὶ ἐνταῦθα κατατυλίττεται· σμύρναν γεννηθεὶς ἐδέξατο· σμύρναν καὶ ἐν τῇ ταφῇ καὶ ἀλοὴν καταδέχεται. Ἐκεῖ Ἰωσὴφ ἄνανδρος ἀνὴρ τῆς Μαρίας προσηγόρευται· ἀλλ' ὧδε Ἰωσὴφ ὁ ἐξ Ἀριμαθαίας κηδευτὴς τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀναδείκνυται. Ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν φάτνῃ ὁ τόπος· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τάφῳ ὡς ἐπὶ φάτνης ὁ τόπος. Πρῶτοι πάντων ποιμένες τὴν Χριστοῦ εὐηγγελίζοντο γέννησιν, ἀλλὰ καὶ πρῶτοι πάντων ποιμένες Χριστοῦ μαθηταὶ εὐηγγελίσθησαν τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναγέννησιν. Ἐκεῖ χαῖρε ὁ Ἄγγελος τῇ Παρθένῳ ἐβόησε· καὶ ἐνταῦθα, χαίρετε ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς Ἄγγελος Χριστὸς ταῖς γυναιξὶν ἀνεκέκραξε. Ἐν τῇ πρώτῃ γεννήσει Χριστὸς μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐπίγειον Ἱερουσαλήμ, εἰς τὸν ναόν, καὶ προσήγαγεν ὡς πρωτότοκος ζεῦγος τρυγόνων Θεῷ. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει Χριστὸς μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ὅθεν οὐκ ἐχωρίζετο, καὶ εἰς τὰ ὄντως ἅγια τῶν ἁγίων ὡς πρωτότοκος ἄφθαρτος ἐκ νεκρῶν, καί, προσήγαγε τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ὡς δύο ἀμώμους τρυγόνας, τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σάρκα τὴν ἡμετέραν· ὃν καὶ ὑπεδέξατο ὡς Συμεών τις ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν Θεὸς καὶ Πατὴρ ὡς ἐν ἀγκάλαις ἐν ἰδίοις κόλποις ἀπεριγράπτως. Ἐὰν δὲ μυθικῶς ταῦτα καὶ οὐ πιστῶς ἀκούεις, κατηγοροῦσί σου αἱ ἄλυτοι σφραγίδες τοῦ δεσποτικοῦ τῆς ἀναγεννήσεως Χριστοῦ μνήματος. Ὥσπερ γὰρ ἐσφραγισμένων τῶν πανεμφύτων μητρανοίκτων κλείθρων τῆς Παρθενικῆς φύσεως Χριστὸς ἐκ Παρθένου γεγέννηται, οὕτως ἀδιανοίκτων ὄντων τῶν τοῦ τάφου σφραγίδων ἡ Χριστοῦ ἀναγέννησις πέπρακται. Πῶς δὲ ἐν τάφῳ καὶ πότε, καὶ ὑπὸ τίνων Χριστὸς ἡ ζωὴ κατατίθεται; τῶν Ἱερῶν λογίων ἀκούσωμεν.

Ὀψίας γενομένης, φησίν, ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος τοὔνομα Ἰωσήφ· οὗτος τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο παρ' αὐτοῦ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Εἰσῆλθε βροτὸς πρὸς βροτὸν αἰτούμενος λαβεῖν τὸν Θεόν, τὸν Θεὸν τῶν βροτῶν, αἰτεῖται πηλὸς τὸν πηλὸν λαβεῖν τὸν πάντων πλαστουργόν. Ὁ χόρτος παρὰ χόρτου κομίσασθαι τὸ οὐράνιον πῦρ· ἡ σταγὼν ἡ μικρὰ παρὰ σταγόνος οἰκτρᾶς λαμβάνει τὴν ἄβυσσον· τίς ἴδε; τίς ἤκουσε πώποτε; ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ τὸν ποιητὴν τῶν ἀνθρώπων χαρίζεται; ἄνομος τῶν ἀνόμων τὸν ὅρον καὶ τὸν νόμον ὑπισχνεῖται χαρίζεσθαι, κριτὴς ἄκριτος ὡς κατάκριτον τὸν κριτὴν τῶν κριτῶν εἰς ταφὴν ἀφίησι.

Ὀψίας γενομένης, φησίν, ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος τοὔνομα Ἰωσήφ. Ὄντως πλούσιος, πᾶσαν τὴν σύνθετον τοῦ σωτῆρος ὑπόστασιν κομισάμενος· ἀληθῶς πλούσιος, ὅτι τὴν διττὴν οὐσίαν τοῦ Χριστοῦ παρὰ Πιλάτου ἔλαβε· καὶ γὰρ πλούσιος, ὅτι τὸν ἀτίμητον μαργαρίτην ἠξιώθη κομίσασθαι. Ὂν-

τως πλούσιος· βαλάντιον γὰρ ἐβάστασε γέμοντα τὸν θησαυρὸν τῆς θεότητος· πῶς γὰρ οὐ πλούσιος, ὁ τὴν τοῦ κόσμου ζωὴν καὶ σωτηρίαν κτησάμενος; Πῶς δὲ οὐ πλούσιος Ἰωσήφ, δῶρον δεξάμενος τὸν πάντα τρέφοντα καὶ πάντα δεσπόζοντα; Ὀψίας γενομένης· ἦν γὰρ λοιπὸν δύσας ἐν ᾅδῃ ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος· διὸ ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος τοὔνομα Ἰωσὴφ ἀπὸ ἀριμαθαίας, ὅς ἦν κρυπτόμενος διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων· ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτός· μυστήρια μυστηρίων ἀπόκρυφα· δύο κρυπτοὶ μαθηταὶ κατακρύψαι Ἰησοῦν ἐν τάφῳ ἔρχονται, τὸ κρυπτὸν ἐν τῷ ᾅδῃ μυστήριον τοῦ κρυπτοῦ Θεοῦ ἐν σαρκὶ διὰ τῆς ἰδίας κρύψεως διδάσκοντες· ἕτερος δὲ τὸν ἕτερον ὑπερέβαλε τῇ πρὸς Χριστὸν διαθέσει· ὁ μὲν γὰρ Νικόδημος ἐν τῇ σμύρνῃ καὶ ἐν τῇ ἀλόῃ μεγαλόψυχος· ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἐν τῇ πρὸς Πιλάτον τόλμῃ καὶ παρρησίᾳ ἀξιέπαινος· οὗτος γὰρ πάντα φόβον ἀπορριψάμενος, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, αἰτούμενος τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ εἰσελθὼν πανσόφως ἐχρήσατο ἵνα τοῦ ποθουμένου σκοποῦ ἐντὸς γένηται· διὸ οὐκ ἐχρήσατο πρὸς Πιλάτον κομψοῖς τισι καὶ ὑψηλοῖς ῥήμασιν ἵνα μὴ εἰς ὀργὴν τοῦτον ἐξάψας ἐκπέσῃ τῆς αἰτήσεως· οὐδὲ λέγει πρὸς αὐτόν· δὸς μοι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ πρὸ βραχέως τὸν ἥλιον σκοτίσαντος, τὰς πέτρας ῥήξαντος, καὶ τὴν γῆν δονήσαντος, καὶ τὰ μνημεῖα ἀνοίξαντος, καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ σχίσαντος· οὐδὲν τοσοῦτον πρὸς Πιλάτον λέγει, ἀλλὰ τί; αἴτησιν μικράν τινα καὶ οἰκτράν· ὦ κριτά, αἰτούμενος παρὰ σοῦ ἐλήλυθα, αἴτησιν πάνυ μικράν· καὶ οὕτως δός μοι νεκρὸν πρὸς ταφήν· τὸ σῶμα ἐκείνου τοῦ παρὰ σοῦ κατακριθέντος Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, Ἰησοῦ τοῦ πτωχοῦ, Ἰησοῦ τοῦ ἀοίκου, Ἰησοῦ τοῦ κρεμαμένου, τοῦ γυμνοῦ, τοῦ εὐτελοῦς, Ἰησοῦ τοῦ τέκτονος υἱοῦ, Ἰησοῦ τοῦ δεσμίου, τοῦ αἰθρίου, τοῦ ξένου καὶ ἐπὶ ξένοις ἀγνωρίστου, τοῦ εὐκαταφρονήτου, καὶ ἐπὶ πᾶσι κρεμαμένου· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον. Τί γάρ σε ὠφελεῖ τὸ σῶμα τούτου τοῦ ξένου; δός μοι τοῦτον τὸν ξένον· ἐκ μακρᾶς γὰρ ἦλθεν ὧδε τῆς χώρας, ἵνα σώσῃ τὸν ξένον· κατῆλθε γὰρ εἰς τὴν σκοτεινὴν ἀνενέγκαι τὸν ξένον· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον· αὐτὸς γὰρ καὶ μόνος ὑπάρχει ξένος· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, οὗτινος τὴν χώραν ἀγνοοῦμεν οἱ ξένοι· δὸς μοι τοῦτον τὸν ξένον οὗτινος τὸν Πατέρα ἀγνοοῦμεν οἱ ξένοι· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, οὗτινος τὸν τόπον καὶ τὸν τόκον, καὶ τὸν τρόπον, ἀγνοοῦμεν οἱ ξένοι. Δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τὸν ξένην ζωὴν καὶ βίον ζήσαντα ἐπὶ ξένους· δός μοι τοῦτον τὸν Ναζωραῖον ξένον (οὗ τὸν τόκον καὶ τὸν τρόπον ἀγνοοῦμεν οἱ ξένοι· δός μοι τοῦτον τὸν ἑκούσιον ξένον), τὸν μὴ ἔχοντα ὧδε ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίναι· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τὸν ὡς ξένον ἐπὶ ξένης ἄοικον, ἐπὶ φάτνης τεχθέντα· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τὸν ἐξ αὐτῆς τῆς φάτνης ὡς ξένον ἐξ Ἡρώδου φυγόντα· δός μοι τοῦτον τὸν ξένον, τὸν ἐξ αὐτῶν τῶν σπαργάνων ἐν Αἰγύπτῳ ξενωθέντα, οὐ πόλιν ἔχοντα, οὐ κώμην, οὐκ οἶκον, οὐ μονήν, οὐ συγγενῆ· ἐπ' ἀλλοδαπῆς δὲ χώρας (σὺν τῇ μητρὶ ἔχοντα), τυγχάνει οὗτος ὁ ξένος· δός μοι, ὦ ἡγεμών, τοῦτον τὸν ἐπὶ ξύλου γυμνόν. Σκεπάσω τὸν τῆς ἐμῆς φύσεως σκεπάσαντα γύμνωσιν· δός μοι τοῦτον τὸν

νεκρὸν ὁμοῦ καὶ Θεόν, σκεπάσω τὸν τὰς ἐμὰς ἀνομίας καλύψαντα· δός μοι, ὦ ἡγεμών, νεκρὸν τὸν ἐπὶ Ἰορδάνῃ τὴν ἐμὴν ἁμαρτίαν ἐνθάψαντα· ὑπὲρ νεκροῦ παρακαλῶ ὑπὸ πάντων ἀδικηθέντος, ὑπὸ φίλου πραθέντος, ὑπὸ μαθητοῦ προδοθέντος, ὑπὸ ἀδελφῶν διωχθέντος, καὶ ὑπὸ οἰκείων δούλων ῥαπισθέντος· ὑπὲρ νεκροῦ πρεσβεύω, τοῦ ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκ δουλείας ἐλευθερωθέντων κατακριθέντος, τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὄξος ποτισθέντος· τοῦ ὑπὸ τῶν ἰαθέντων ὑπ' αὐτοῦ τραυματισθέντος· τοῦ ὑπὸ τῶν μαθητῶν καταλειφθέντος, καὶ αὐτῆς τῆς μητρὸς ἀποστερηθέντος· ὑπὲρ νεκροῦ, ὦ ἡγεμών, δυσωπῶ, τοῦ ἐπὶ ξύλου κρεμαμένου ἀοίκου. Οὐ γὰρ πάρεστι τούτῳ οὐ πατὴρ ἐπὶ γῆς, οὐ φίλος, οὐ μαθητής, οὐ συγγενής, οὐκ ἐνταφιαστής, ἀλλ' αὐτὸς μόνος τοῦ μόνου μονογενής, ἐν κόσμῳ Θεὸς καὶ ἄλλος οὐδείς.

Τούτων οὕτως ὑπὸ Ἰωσὴφ πρὸς Πιλάτον εἰρημένων, ἐκέλευσεν ὁ Πιλάτος δοθῆναι αὐτῷ τὸ πανάγιον σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶ τόπον, καθεῖλε Θεὸν ἐν σαρκὶ ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ τίθησιν ἐπὶ γῆν Θεὸν οὐ γυμνόν, καὶ ἄνθρωπον οὐ ψιλόν· καὶ ὁρᾶται κείμενος κάτω ὁ πάντας ἑλκύσας ἄνω· καὶ γίνεται πρὸς βραχὺ ἄπνους, ἡ πάντων ζωὴ καὶ πνοή· καὶ ὁρᾶται ἀόμματος, ὁ κτίσας τὰ πολυόμματα· καὶ κεῖται ὕπτιος ἡ πάντων ἀνάστασις· καὶ νεκροῦται σαρκὶ Θεός, ὁ τοὺς νεκροὺς ἀνιστῶν· καὶ σιγᾷ (ἐν σαρκὶ) πρὸς βραχὺ ἡ τοῦ Θεοῦ λόγου βροντή· καὶ αἴρεται παλάμαις ὁ τὴν γῆν κατέχων δρακί· ἆρα γὰρ ἆρα, ὦ Ἰωσήφ, αἰτήσας καὶ λαβών, οἶδας ὃν εἴληφας; ἆρα προσελθὼν τῷ σταυρῷ, καθελὼν Ἰησοῦν, οἶδας τίνα ἐβάστασας; εἰ ὄντως οἶδας ὃν κρατεῖς, νῦν γέγονας πλούσιος· πῶς δὲ ἆρα καὶ τὴν θεόσωμον ταύτην καὶ φρικωδεστάτην Ἰησοῦ ἐπιτελεῖς κηδείαν; ἐπαινετός σου ὁ πόθος· ἀλλ' ἐπαινετώτερος ὁ τῆς ψυχῆς σου τρόπος, ἆρα γὰρ ἆρα οὐ φρίττεις, ὃν τὰ Χερουβεὶμ φρίττουσιν, ἐπὶ χειρῶν βαστάζων; ἢ ποίῳ φόβῳ πάντας τῆς θείας ἐκείνης σαρκὸς ἀπογυμνοῖς τὸ λέντιον; πῶς δὲ (οἴδεις καταστεῖλαι) δὴ εὐλαβῶς τὸ ὄμμα κατέστελλες; οὐ φρίττεις ἐνατενίζων, ἀνακαλύπτων φύσιν σαρκὸς Θεοῦ, τοῦ ὑπὲρ φύσιν; ἆρα γὰρ ἆρα εἰπέ μοι ὦ Ἰωσήφ, καὶ πρὸς ἀνατολὰς καταθάπτεις νεκρὸν τὴν ἀνατολὴν τῶν ἀνατολῶν; ἆρα δὲ καὶ τοῖς σοῖς δακτύλοις νεκροπρεπῶς Ἰησοῦ κατακλείεις τὸ ὄμμα; ἆρα τοῦ τὰ ὄμματα, τοῦ τῷ ἀχράντῳ δακτύλῳ τοῦ τυφλοῦ ἀνοίξαντος ὄμμα; ἆρα δὲ καὶ τὸ στόμα περικλείεις τοῦ τὸ μογιλάλου ἀνοίξαντος στόμα; ἆρα δὲ καὶ χεῖρας περιστέλλεις, τοῦ ἐκτείναντος τὰς ξηρανθείσας χεῖρας; ἢ καὶ τοὺς πόδας νεκροπρεπῶς καταδεσμεῖς τοῦ τὸ βαδίζειν δόντος τοῖς ἀκινήτοις ποσίν; ἆρα καὶ ἐπὶ κλίνης αἴρεις τὸν τῷ παραλύτῳ κελεύσαντα· ἆρόν σου τὸν κράβατον καὶ περιπάτει; ἆρα δὲ καὶ μύρα κενοῖς τῷ οὐρανίῳ μύρῳ τῷ ἑαυτῷ κενώσαντι, καὶ κόσμον ἁγιάσαντι; ἆρα καὶ τὴν θεόσωμον ἔτι αἱμορροοῦσαν ἐκείνην Ἰησοῦ ἐκμάξαι τολμᾷς πλευράν, τοῦ τὴν αἱμορροοῦσαν ἰασαμένου Θεοῦ; ἆρα δὲ καὶ ὕδατι καταπλύνεις σῶμα Θεοῦ, τοῦ πάντας ἐκπλύναντος, καὶ τὴν κάθαρσιν δόντος; ποίας δὲ ἆρα καὶ λαμπάδας ὑπανάψεις τῷ φωτὶ τῷ ἀπροσίτῳ, τῷ φωτίσαντι πάντα ἄνθρωπον; ποίας δὲ καὶ ᾄσεις ἐπιταφίους ᾠδὰς τῷ ἀσιγήτως αἰνουμένῳ ὑπὸ πάσης οὐρανίου στρατιάς; ἆρα δὲ καὶ δα-

κρυρροεῖς ὡς νεκρὸν τὸν δακρύσαντα, καὶ νεκρόν, τετραήμερον τὸν Λάζαρον ἀναστήσαντα; ἆρα δὲ καὶ θρήνους ποιεῖς τῷ τὴν χαρὰν πᾶσι διδόντι, καὶ τὴν λύπην τῆς Εὔας διαλύσαντι; ὅμως μακαρίζω σου τὰς χεῖρας, ὦ Ἰωσήφ, ὑπουργησάσας, καὶ ψηλαφησάσας ἔτι αἱμορροούσας τὰς θεοσώμους Ἰησοῦ χεῖρας καὶ πόδας· μακαρίζω σου τὰς χεῖρας προσεγγισάσας τῇ τοῦ Θεοῦ αἱμορροούσῃ πλευρᾷ, πρὸ Θωμᾷ τοῦ ἀπίστου καὶ ἐπαινουμένου περιέργου· μακαρίζω σου τὸ στόμα ἐμπλησθέντος ἀπλήστως καὶ ἑνωθέντος πρὸς Ἰησοῦ τὸ στόμα, καὶ Πνεύματος ἁγίου ἐκεῖθεν πληρωθέν. Μακαρίζω σου τοὺς ὀφθαλμοὺς προστεθέντας τοῖς τοῦ Ἰησοῦ ὀφθαλμοῖς, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἐκεῖθεν μεταλαβόντας· μακαρίζω σου τὸ πρόσωπον, προσπελάσαν πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ πρόσωπον· μακαρίζω σου τοὺς ὤμους βαστάσαντας τὸν πάντα βαστάζοντα· μακαρίζω σου τὴν κεφαλὴν (ἐν) ᾗ προσήγγισεν Ἰησοῦς πάντων ζωή· μακαρίζω σου τὰς χεῖρας, ἐν αἷς ἐβάστασας τὸν βαστάζοντα πάντα· μακαρίζω Ἰωσὴφ καὶ Νικόδημον, γεγόνασι γὰρ πρὸ τῶν Χερουβίμ, Χερουβὶμ Θεὸν ἐν ἑαυτοῖς ὑψώσαντες καὶ φέροντες· γεγόνασι πρὸ τῶν ἑξαπτερύγων Θεοῦ ὑπουργοί, οὐ πτέρυξιν, ἀλλὰ σινδόσι τὸν Κύριον καλύψαντες, καὶ τιμήσαντες, ὃν τὰ Χερουβὶμ τρέμουσι, τοῦτον ἐπὶ τῶν ὤμων Ἰωσὴφ καὶ Νικόδημος φέρουσι· ὡς καὶ πᾶσαι αἱ τῶν ἀσωμάτων τάξεις ἐξίστανται· ἦλθε γὰρ Ἰωσὴφ καὶ Νικόδημος οὐκοῦν συνέδραμε πᾶς καὶ ὁ τῶν Ἀγγέλων θεόδημος· καὶ προφθάνει Χερουβίμ, καὶ συντρέχει Σεραφίμ, καὶ συμβαστάζουσι θρόνοι, καὶ καλύπτουσι τὰ ἑξαπτέρυγα, καὶ φρίττουσι τὰ πολυόμματα, ὁρῶντα ἐν σαρκὶ Ἰησοῦν ἀόμματον, καὶ συγκαλύπτουσι δυνάμεις, καὶ ᾄδουσιν αἱ ἀρχαί, καὶ φρίττουσιν αἱ τάξεις, καὶ ἐξίστανται πᾶσαι αἱ στρατιαὶ τῶν μεταρσίων ταγμάτων, καὶ θαμβούμεναι πρὸς ἑαυτὰς διαποροῦσι, καὶ λέγουσι, τίς οὗτος ὁ φοβερὸς λόγος, καὶ φόβος, καὶ τρόμος, καὶ τρόπος; τί τοῦτο τὸ μέγα, καὶ παράδοξον, καὶ ἀκατάλυπτον θέαμα; Ὁ ἄνω ἡμῖν τοῖς ἀσωμάτοις ὡς Θεὸς γυμνός, ἀθεώρητος, κάτω βροτοῖς γυμνὸς εὐθεώρητος, ᾧ παρίστανται Χερουβὶμ μετ' εὐλαβείας, τοῦτον Ἰωσὴφ καὶ Νικόδημος κηδεύουσι μετ' ἀδείας· πότε κατῆλθεν ὁ τὰ ἄνω μὴ λιπών; πῶς ἐξῆλθεν ὁ ἔσω ὤν; πῶς ἦλθεν ἐπὶ γῆς ὁ τὰ πάντα πληρῶν; πῶς ἐξέδυ ὁ πάντα λαθών; ὁ ἄνω μετὰ Πατρὸς ὡς Θεὸς ἀνελλειπής, κάτω μετὰ τῆς Μητρὸς ὡς βροτὸς (ἀληθῶς) ἀνελλειπῶς. Ὁ οὐ πώποτε ἡμῖν ἐκφανείς, πῶς ἀνθρώποις ὡς ἄνθρωπος ὁμοῦ καὶ φιλάνθρωπος Θεὸς ἐπιφαίνεται; πῶς ὁ ἀόρατος ὡράθη; πῶς ὁ ἄϋλος ἐσαρκώθη; πῶς ὁ ἀπαθὴς ἔπαθε; πῶς ὁ κριτὴς εἰς κριτήριον παρέστη; πῶς ἡ ζωὴ θανάτου ἐγεύσατο; πῶς ὁ ἀχώρητος ἐν τάφῳ χωρεῖται; πῶς οἰκεῖ τὸ μνῆμα, ὁ μὴ λιπὼν τὸν κόλπον τὸν πατρικόν; πῶς σπηλαίου πύλην εἰσέρχεται, ὁ πύλας οὐρανοῦ ἀνοίξας, τὰς δὲ πύλας τῆς Παρθένου μὴ διαρρήξας, ἀλλὰ πύλας τοῦ ᾅδου συντρίψας; ὁ πύλας ἐπὶ Θωμᾷ μὴ ἀνοίξας, ἀλλὰ πύλας τῆς βασιλείας ἀνθρώποις διανοίξας, τὰς δὲ πύλας τοῦ τάφου καὶ σφραγίδας ἀδιανοίκτους σώζων; πῶς δὲ ἐν νεκροῖς λογίζεται, ὁ ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος; πῶς τὸ φῶς τὸ ἀνέσπερον ἐν σκοτεινοῖς καὶ σκιᾷ θανάτου παραγίνεται; ποῦ πορεύεται; ποῦ παραγίνεται, ὁ ὑπὸ θανάτου κρατηθῆναι μὴ δυνάμε-

νος ; τίς ὁ λόγος ; τίς ὁ τρόπος ; τίς ἡ (φρίκη) τῆς ἐν τῷ ᾅδῃ αὐτοῦ καταβάσεως ; τάχα τὸν Ἀδὰμ τὸν κατάδικον καὶ ἡμῶν σύνδουλον ἀνενέγκαι κατέρχεται· ὄντως τὸ πρωτόπλαστον ὡς ἀπολωλὸς πρόβατον ἐπιζητῆσαι πορεύεται· πάντως καὶ τοὺς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους βούλεται ἐπισκέψασθαι· πάντως τὸν αἰχμάλωτον Ἀδάμ, καὶ τὴν συναιχμάλωτον Εὔαν τῶν ὀδυνῶν λύσαι πορεύεται ὁ Θεός, καὶ υἱὸς αὐτῆς· (ὅθεν καὶ υἱὸς αὐτοῦ ἀναδέδεικται·) ἀλλὰ συγκατέλθωμεν, ἀλλὰ συγχορεύσωμεν, ἀλλὰ σπεύσωμεν, ἀλλὰ σκιρτήσωμεν, ἀλλὰ προπέμψωμεν, ἀλλὰ ἀνυμνήσωμεν, ἀλλὰ ταχύνωμεν Θεοῦ καταλλαγὰς πρὸς ἀνθρώπους βλέποντες, καταδίκων ἀπόλυσιν ἐξ ἀγαθοῦ δεσπότου γινομένην· πορεύεται γὰρ ὁ φύσει φιλάνθρωπος ἐξάξαι τοὺς ἀπ' αἰῶνος δεσμίους ἐν ἀνδρείᾳ καὶ ἐξουσίᾳ πολλῇ, τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις, οὓς τυραννικῶς ὁ πικρὸς καὶ ἀνοικτὸς τύραννος τυραννήσας ἐκ Θεοῦ ὡς ἀλάστωρ ἀπεσύλησεν, ἐκεῖ δέσμιος Ἀδὰμ ὁ πρωτόπλαστος, καὶ πρωτογέννητος πάντων κατωτάτων καταδίκων κατώτερος· ἐκεῖ Ἄβελ ὁ πρωτόθνητος, καὶ πρωτοδίκαιος ποιμὴν Χριστοῦ ποιμένος τύπος τῆς ἀδίκου σφαγῆς· ἐκεῖ Νῶε ὁ Χριστοῦ τύπος τῆς μεγάλης κιβωτοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας κτίστης, τῆς τὰ θηριώδη ἔθνη πάντα ἐκ κατακλυσμοῦ ἀσεβείας διὰ περιστερᾶς ἁγίου Πνεύματος διασωσάσης, καὶ τὸν ζοφερὸν διάβολον (κόρακα) ἐκ ταύτης ἐξορισάσης· ἐκεῖ Ἀβραὰμ ὁ χριστοπάτωρ θύτης ὁ τὴν ξιφάξιφον ὁμοῦ καὶ θνητάθνητον Θεῷ θύσας θυσίαν πανόλβιον· ἐκεῖ κάτω δέσμιος Ἰσαὰκ ὁ πάλαι δέσμιος χριστότυπος ὑπὸ Ἀβραὰμ γενόμενος ἄνω· ἐκεῖ Ἰακὼβ ἐν ᾅδῃ κατώδυνος κάτω πρὶν διὰ Ἰωσὴφ κατώδυνος ἄνω· ἐκεῖ Ἰωσὴφ ὁ δέσμιος ὁ ἐν Αἰγύπτῳ γεγονὼς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ εἰς Χριστοῦ τύπον δεσμώτης καὶ δεσπότης· ἐκεῖ Μωϋσῆς ἐν σκοτεινοῖς κάτω, ὁ ποτὲ ἐν τῇ θήβῃ ἐν σκοτεινοῖς ἄνω· ἐκεῖ Δανιὴλ ἐν ᾅδῃ τῷ λάκκῳ, ὁ ἐν τῷ λάκκῳ ποτὲ τῶν λεόντων ἄνω· ἐκεῖ Ἱερεμίας ὡς ἐν λάκκῳ βορβόρου, ἐν τῷ λάκκῳ τοῦ ᾅδου καὶ τῆς φθορᾶς τοῦ θανάτου· ἐκεῖ ἐν τῷ κοσμοδόχῳ κήτει τοῦ ᾅδου κεῖται εἰς τύπον Ἰωνᾶς Χριστοῦ τοῦ αἰωνίου καὶ προαιωνίου Ἰωνᾶ τοῦ ζῶντος εἰς αἰῶνα, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, (καὶ ἐπ' αἰῶνα) καὶ ἔτι ἐκεῖ Δαβὶδ ὁ θεοπάτωρ, ἐξ οὗ τὸ κατὰ σάρκα Χριστός· καὶ τί λέγω Δαβὶδ καὶ Ἰωνᾶν καὶ Σολομῶντα; ἐκεῖ καὶ αὐτὸς ὁ πολὺς Ἰωάννης, ὁ μείζων πάντων τῶν προφητῶν, ὡς ἐν τῇ σκοτεινῇ μήτρᾳ Χριστὸν προκηρύττων τοῖς ἐν ᾅδῃ ἅπασι. Ὁ διττὸς πρόδρομος, καὶ κῆρυξ ζώντων καὶ νεκρῶν, ὁ ἐκ φυλακῆς Ἡρώδου τῇ πανδήμῳ φυλακῇ παραπεμφθεὶς τοῦ ᾅδου (ὅθεν) τῶν ἀπ' αἰῶνος δικαίων τε καὶ ἀδίκων κεκοιμημένων· οἷα δὲ προφῆταί τε καὶ δίκαιοι ἅπαντες λιττὰς ἀλήκτους κρυφιομύστως Θεῷ ἐκεῖθεν προσέφερον, λύτρωσιν ἐξαιτοῦντες τῆς πανωδύνου ἐκείνης καὶ κατηφοῦς ἐχθροκράτου ζοφερᾶς καὶ πανεσπέρου παννυξίας· καὶ ὁ μὲν πρὸς Θεὸν ἔλεγεν· ἐκ κοιλίας ᾅδου κραυγῆς μου ἄκουσον φωνῆς μου· Ὁ δ' ἄλλος· ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε, Κύριε εἰσάκουσον τῆς φωνῆς μου· καὶ ἄλλος· ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου, καὶ σωθησόμεθα· καὶ ἕτερος· ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν Χερουβὶμ ἐμφάνηθι· καὶ ἄλλος· ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν σου, καὶ ἐλθὲ εἰς τὸ σῶσαι ἡμᾶς· καὶ ἕτερος· ταχὺ προκαταλαβέτωσαν ἡμᾶς

οἱ οἰκτιρμοί σου Κύριε· καὶ ἄλλος· ῥῦσαι τὴν ψυχήν μου ἐξ ᾅδου κατωτάτου· καὶ ἕτερος· Κύριε ἀνάγαγε ἐξ ᾅδου τὴν ψυχήν μου· καὶ ἄλλος· μὴ ἐγκατάλιπε τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδην· καὶ ἕτερος· ἀναβήτω ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου πρὸς σὲ Κύριε ὁ Θεός μου· ὧν δὴ ἁπάντων ὑπακούσας ὁ πανοικτίρμων Θεὸς ὁ Χριστὸς, οὐ δίκαιον κέκρικε τοῖς ἐπ' αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν τοῖς οἰκείοις μεταδοῦναι μόνοις φιλανθρωπίας· ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸ τῆς αὐτῷ ἐπιδημίας ἐν ᾅδη κατεχομένοις, καὶ καθημένοις ἐν σκότει, σκιᾷ θανάτου· διὸ ἀνθρώπους μὲν ἐν σαρκὶ ὄντας διὰ σαρκὸς ἐμψύχου ὁ Θεὸς Λόγος ἐπεσκέψατο. Ψυχαῖς δὲ σωμάτων ἀπηλλαγμέναις διὰ τῆς ἐνθέου καὶ ἀχράντου αὐτοῦ ψυχῆς ἐν ᾅδη ἐπέφανε, σώματος ἀλλ' οὐ θεότητος ἀπηλλαγμένης. Οὐκοῦν σπεύσωμεν τῷ νῷ, καὶ ἐπὶ τὸν ᾅδην βαδίσωμεν ὅπως ἴδωμεν πῶς ἐκεῖ ποτε τὸν τῷ κράτει κραταιὸν κατὰ κράτος κρατεῖ τοῦ κράτους κρατοτύραννον, καὶ λαῷ πανστρατὶ τῇ αὐτοῦ ἀστραπῇ τὰς ἀθανάτους ἐκείνας τῶν φαλάγγων ἀχειρὶ χειροῦται τάξεις. Θύρας ἀθύρους ἄρα, ἐκ μέσου, καὶ πύλας ἀξύλους τῷ ξύλῳ τοῦ Σταυροῦ Χριστός ἡ θύρα κατακλάσας, ἥλοις τε τοῖς ἐνθέοις μοχλοὺς αἰωνίους συντρίψας καὶ συνθλάσας· καὶ δεσμοῖς χειροθέοις τὰς ἀλύτους ἀλύσεις ὡς κηρὸν διαλύσας· καὶ λόγχῃ τῇ θεοπλεύρῳ καρδίαν τοῦ τυράννου τὴν ἄσαρκον διατρήσας· ἐκεῖ συνέτριψε τὰ κράτη τῶν τόξων, ὅτε τῷ Σταυρῷ ὡς τόξῳ τὰς χειροθέους νευρὰς διέτεινε· διό, ἐὰν μεθ' ἡσυχίας ἀκολουθήσῃς Χριστῷ, νῦν ὄψῃ ποῦ μὲν τὸν τύραννον ἔδησε· ποῦ δὲ τὴν τούτου κεφαλὴν ἀνήρτησε· πῶς δὲ τὸ δεσμωτήριον ἀνέσκαψε· ποῦ δὲ τοὺς δεσμότας ἐξήγαγε· πῶς δὲ τὸν ὄφιν ἐπάτησε· καὶ ποῦ τὴν κάραν ἐκρέμασε· πῶς δὲ τὸν Ἀδὰμ ἠλευθέρωσε, καὶ πῶς τὴν Εὔαν ἀνέστησε, καὶ πῶς τὸ μεσότοιχον ἔλυσε, καὶ πῶς τὸν πικρὸν κατεδίκασε δράκοντα, καὶ πῶς τὰ ἀήττητα ἔστησε τρόπαια· ποῦ δὲ τὸν θάνατον ἐθανάτωσε, καὶ πῶς τὴν φθορὰν κατέφθειρε, καὶ ποῦ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ ἀρχαῖον κατέστησεν ἀξίωμα. Ὁ χθὲς τοίνυν οἰκονομικῶς τοὺς λεγεῶνας τῶν ἀγγέλων παραιτούμενος, καὶ λέγων τῷ Πέτρῳ ὅτι δύναμαι ἄρτι παραστῆσαι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων, σήμερον θεοπρεπῶς ὁμοῦ τε καὶ πολεμικῶς, καὶ δεσποτικῶς κάτεισι κάτω τοῦ ᾅδου καὶ θανάτου· καὶ τύραννον διὰ θανάτου τὰς ἀθανάτους τῶν ἀσωμάτων στρατευμάτων καὶ ταγμάτων ἀοράτων οὐ δώδεκα τινὰς λεγεῶνας, ἀλλὰ μυρίας μυριάδας καὶ χιλίας χιλιάδας ἔχων ἀγγέλων, ἐξουσιῶν, θρόνων ἀθρόων, ἑξαπτερύγων, ἀπτερύγων, πολυομμάτων, ἀομμάτων, οὐρανίων ταγμάτων· ἅτε δὴ ἅτε ὡς οἰκεῖον δεσπότην, καὶ βασιλέα προπεμπούσας, καὶ δορυφορούσας, καὶ τιμώσας Χριστόν· οὐ συμμάχους· ἄπαγε· ποίας γὰρ καὶ συμμαχίας ὁ παντοδύναμος ἐπιδέεται Χριστός; ἀλλ' ὀφειλούσας ὁμοῦ καὶ φιλούσας τῷ ἑαυτῶν ἀεὶ παρίστασθαι δεσπότῃ τῷ Θεῷ φερέγχειροί τινες δορυφόροι, ὁπλῖται· καὶ σκηπτοῦχοι λαμπροὶ τῆς θείας ὀξεῖς δεσποτικῆς σκηπτουχίας, νεύματι μόνῳ σπουδῇ τῷ θείῳ τάχει ἀλλήλας προφθανούσας, ὁμοῦ εἰς ἔργον ἀγούσας τῇ κελεύσει τὴν πρᾶξιν, καὶ τῇ νίκῃ κατεστεμμένας πρὸς ἐχθρῶν καὶ παρανόμων παρατάξεις· διὸ δὴ καὶ τυράννων κάτεισι τότε δρόμοις ὁμοῦ τε καὶ σύνδρομοι τῷ Θεῷ καὶ δεσπότῃ ἐπὶ τὰ ἐν ᾅδου καὶ ὑπόγεια, καὶ

γῆς ἁπάσης βαθύτερα τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος κεκοιμημένων ὑποχθόνια οἰκητήρια, ἐξάγων ἐν ἀνδρείᾳ τοὺς ἀπ᾽ αἰῶνος πεπεδημένους· ὡς γοῦν τὰ παντόθυρα, καὶ ἀνήλια, καὶ πανέσπερα τοῦ ᾅδου δεσμωτήρια καὶ οἰκητήρια καταδύσεις καὶ σπήλαια ἡ θεόδημος τοῦ δεσπότου κατέλαβεν αἰγληφόρος παρουσία, προφθάνει πάντας Γαβριὴλ ἀρχιστράτηγος· ἅτε δὴ ἅτε ἐξ ἔθους ὢν χαρᾶς εὐαγγέλια ἀνθρώποις φέρειν καὶ ῥῆσίν τινα ἰσχυρὰν Ἀρχαγγελικωτάτων καὶ στρατηγικωτάτων λαμπρὰν καὶ λεοντιαίαν φωνὴν πρὸς τὰς ἐναντίας δυνάμεις· καὶ λέγει: ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν· μεθ᾽ ὃν βοᾷ καὶ Μιχαὴλ· καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, εἶτα καὶ αἱ δυνάμεις φασίν: ἀπόστητε πυλωροὶ οἱ παράνομοι, εἶτα καὶ ἐξουσίαι μετ᾽ ἐξουσίας: συντρίβητε αἱ ἀλύσεις αἱ ἄλυτοι, καὶ ἄλλος: αἰσχύνθητε ἐναντίοι πολέμιοι, καὶ ἕτερος· φοβήθητε τύραννοι οἱ παράνομοι καὶ καθάπερ ἐπί τινος φοβερᾶς καὶ ἀηττήτου παντοδυνάμου βασιλικῆς τροπαιούχου στρατοῦ παρατάξεως φρίκη τις καὶ τάραχος καὶ φόβος κατώδυνος τῆς τοῦ ἀκαταγωνίστου δεσπότου ἐπιπίπτει ἐχθροῖς· οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τοῖς τοῦ ᾅδου ἐκείνοις καὶ παραδόξου Χριστοῦ ἐν τοῖς καταχθονίοις παρουσίας ἐξαίφνης ἐγένετο· ἄνωθεν ἀστραπῆς ἀμαυρούσης τῶν ἐναντίων τοῦ ᾅδου δυνάμεων τὰς ὄψεις πληρώσασα, ὡς βροντὴ φωνῶν τινῶν ἀκουόντων καὶ στρατῶν κελευόντων λέγοντας· ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν· οὐ γὰρ ἀνοίξατε, ἀλλ᾽ ἐξ αὐτῶν (τῶν) θεμελίων ταύτας ἄρατε, ἐκριζώσατε, μεταστήσατε εἰς τὸ μηκέτι κλείεσθαι· ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ἡμῶν· οὐχ ὡς ἀδυνατοῦντος τοῦ παρόντος δεσπότου καὶ θυρῶν κεκλεισμένων ὅτε κελεύει εἰσέρχεσθαι, ἀλλὰ (δραπετωδῶν) ὑμῖν ἐπιτρέποντος τὴν τῶν πυλῶν τῶν αἰωνίων ἔπαρσιν, καὶ μετάστασιν, καὶ κατάκλασιν· διὸ οὐδὲ τοῖς δήμοις ὑμῶν, ἀλλ᾽ αὐτοῖς τοῖς δοκοῦσι παρ᾽ ὑμῶν εἶνε ἄρχουσιν, αὐτοῖς ἐπιτρέπει λέγων· ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν· ὑμῶν, ἀλλ᾽ οὐκ ἄλλων τινῶν· λοιπὸν ἄρχοντες· εἰ γὰρ καὶ μέχρι τοῦ νῦν τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος κεκοιμημένων κακῶς ἤρξατε· ἀλλ᾽ οὐκέτι λοιπὸν αὐτῶν, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἄλλων, ἀλλ᾽ ὑμῶν ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αὐτῶν ὑμῶν ἔσεσθε ἄρχοντες· πάρεστι γὰρ Χριστὸς ἡ οὐράνιος θύρα. Ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεβηκότι ἐπὶ τῶν τοῦ ᾅδου δυσμῶν. Κύριος ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τοῦ Κυρίου Κυρίου αἱ διέξοδοι τῶν τοῦ θανάτου πυλῶν· ὑμεῖς ἐποιήσατε τὰς εἰσόδους· τὰς διεξόδους αὐτὸς ποιῆσαι παραγέγονε· διὸ μὴ μέλλετε· ἄρατε πύλας καὶ ταχύνατε· ἄρατε καὶ μὴ ἀναβάλλετε· εἰδὲ ἀναμένειν νομίζετε, αὐταῖς ταῖς πύλαις ἀχειρὶ καὶ αὐτοματὶ αἴρεσθαι ἐπιτρέπομεν καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι· ἅμα αἱ δυνάμεις ἐβόησαν· ἅμα αἱ πύλαι ἐπήρθησαν· ἅμα αἱ ἀλύσεις ἐλύθησαν, ἅμα οἱ μοχλοὶ κατεκλάσθησαν, ἅμα τὰ κλεῖθρα ἐξέπεσαν, ἅμα τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου ἐδονήθησαν, ἅμα αἱ ἐναντίαι δυνάμεις εἰς φυγὴν ἐτράπησαν, ἕτερος ἕτερον συνωθούμενος, καὶ ἄλλος πρὸς ἄλλον συμποδιζόμενος, καὶ ἕτερος ἕτερον (περισφυγγόμενος) φεύγειν φθεγγόμενος· ἔφριξαν, ἐσαλεύθησαν, κατεπλάγησαν, ἐταράχθησαν, ἠλλοιώθησαν, ἐθροήθησαν, ἔστησαν ὁμοῦ καὶ ἐξέστησαν, ἠπόρησαν ὁμοῦ καὶ ἐτρόμαξαν, καὶ ὁ μὲν κεχηνὼς ἵστατο, ὁ δὲ τοῖς γόνασι τὸ πρόσωπον συνεκάλυπτε καὶ ἄλλος πρηνὴς ἀπεπήγνυτο, καὶ ἕτερος ὡσεὶ νεκρὸς ἀπεστηλοῦτο, καὶ ἄλλος τῷ θάμβει κατεί-

χετο, καὶ ἕτερος (οὐρανίων) ἠλλοιωμένος κατέκειτο, καὶ ἄλλος ἐνδότερον ἔφευγεν· ἐκεῖ γὰρ τότε διέκοψε Χριστὸς ἐν ἐκστάσει κεφαλὰς δυναστῶν, ἐκεῖ ἐσείσθησαν ἐν αὐτῇ, ἐκεῖ διήνοιξαν χαλινοὺς αὐτῶν λέγοντες· τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; τίς ἐστιν οὗτος ὁ τοσοῦτος, ὁ μετὰ τοσούτων τοιαῦτα ἐνταῦθα ἐπιτελῶν πράγματα; τίς οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης, ὁ ἐν ᾅδῃ ποιῶν νῦν τὰ οὐδέποτε ἐν ᾅδῃ γενόμενα; τίς οὗτος ὁ ἐξάγων ἔνθεν τοὺς ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένους; τίς ἐστιν οὗτος ὁ λύσας καὶ καταλύσας ἡμῶν τῶν ἀηττήτων τὸ θράσος, καὶ τὸ κράτος, καὶ ἐξάγων ἐκ τῆς τοῦ ᾅδου φυλακῆς τοὺς ἀπ' αἰῶνος πεπεδημένους; πρὸς οὓς ἀνέκραζον αἱ τοῦ δεσπότου δυνάμεις λέγουσαι· μαθεῖν βούλεσθαι, ὦ παράνομοι τύραννοι, τίς ἐστιν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατός, Κύριος δυνατός, καὶ ἰσχυρός, καὶ ἀήττητος ἐν πολέμοις· οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἐκ τῶν οὐρανίων ἀψίδων ἐξορίσας καὶ ἀπορρίψας ἡμᾶς, ὦ δήλαιοι καὶ παράνομοι τύραννοι· ἐκεῖνος οὗτός ἐστιν ὁ ἐν ὕδασιν Ἰορδάνου συντρίψας τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ὑμῶν· οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ διὰ σταυροῦ στηλητεύσας, καὶ θριαμβεύσας, καὶ νεκρώσας ὑμᾶς· ἐκεῖνος οὗτός ἐστιν ὁ δήσας, καὶ ζοφώσας, καὶ τῇ ἀβύσσῳ παραπέμψας ὑμᾶς· οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ πυρὶ αἰωνίῳ καὶ γεένῃ παραπέμπων καὶ ἀπολλὺς ὑμᾶς· λοιπὸν μὴ μέλλετε, μηδὲ ἀναμένετε, ἀλλὰ σπεύσατε, καὶ τοὺς δεσμίους ἐξάξατε, οὓς μέχρι καὶ νῦν κακῶς κατεπίετε· τὸ γὰρ ὑμέτερον κράτος λοιπὸν καταλέλυται· ἡ ὑμῶν τυραννὶς λοιπὸν πέπαυται· τὸ ὑμέτερον φρύαγμα δεινῶς κατήργηται· ἡ ὑμῶν μεγαλαυχία εἰς τέλος ἐκλέλυται· ἡ ὑμῶν ἰσχὺς πεπάτηται καὶ ἀπώλωλε· ταῦτα αἱ δεσποτικαὶ τοῦ δεσπότου δυνάμεις ταῖς ἐναντίαις δυνάμεσιν ἔλεγον, ὁμοῦ τε καὶ κατέσπευδον· καὶ οἱ μὲν τὸ δεσμωτήριον ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων κατέσκαπτον· οἱ δὲ τὰς ἐναντίας ἐξουσίας κατεδίωκον ἐκ τῶν ἐξωτέρων ταμείων φευγούσας ἐνδότερον, καὶ ἄλλοι τὰς καταδύσεις, καὶ τὰ φρούρια, καὶ τὰ σπήλαια διηρεύνον, καὶ ἔτρεχον· καὶ ἕτεροι ἄλλος ἄλλον ἄλλοθεν δέσμιον τῷ δεσπότῃ προσέφερον, καὶ ἄλλοι τὸν τύραννον δεσμοῖς ἀλύτοις ἔδεον, καὶ ἕτεροι τοὺς ἀπ' αἰῶνος δεσμίους ἀπέλυον· καὶ ἄλλοι ἐπέταττον, καὶ ἕτεροι ὑπούργουν ὡς τάχιστα· καὶ οἱ μὲν εἰσερχομένου τοῦ δεσπότου ἐνδότερον προέτρεχον· οἱ δὲ ὡς βασιλεῖ καὶ Θεῷ νικηφόρῳ παρείποντο· τούτων δὴ λοιπὸν οὕτως, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τούτων ἐν τῷ ᾅδῃ γινομένων τε καὶ βοωμένων, θρυλλουμένων ἁπάντων καὶ σειομένων, ὡς ἡ παρουσία τοῦ δεσπότου αὐτὰ τὰ κατώτατα τῶν κατωτάτων καταλαμβάνειν ἔμελλεν, ὁ Ἀδὰμ ἐκεῖνος, ὁ πάντων ἀνθρώπων πρωτόκτιστος, καὶ πρωτόπλαστος καὶ πρωτόθνητος ἐνδότερος πάντων· μετὰ πολλῆς τῆς ἀσφαλείας δέσμιος κατεχόμενος, ἤκουε τῶν τοῦ δεσπότου ποδῶν πρὸς τοὺς δεσμίους εἰσερχομένων, καὶ ἐγνώρισε τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ περιπατοῦντος καὶ στραφεὶς πρὸς ἅπαντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἀπ' αἰῶνος δεσμίους φησί· φωνὴν ποδῶν τινος ἀκούω πρὸς ἡμᾶς εἰσερχομένου καὶ ἐὰν ὅλως ἐνταῦθα ἐκεῖνος παραγενέσθαι κατηξίωσεν, ἡμεῖς τῶν δεσμῶν ἠλευθερώθημεν, ἐὰν ὅλως ἐκεῖνον μεθ' ἡμῶν ὀψόμεθα, ἡμεῖς τοῦ ᾅδου λυτρούμεθα· ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ Ἀδὰμ πρὸς πάντας τοὺς συγκαταδίκους αὐτοῦ

λέγοντος, εἰσῆλθεν ὁ δεσπότης πρὸς αὐτοὺς τὸ νικητικὸν ὅπλον τοῦ Σταυροῦ κατέχων, ὃν ἰδὼν ὁ Ἀδὰμ ὁ πρωτόπλαστος, καὶ τῇ ἐκπλήξει τὸ στῆθος τύψας, ἐβόησε πρὸς πάντας καὶ εἶπεν· ὁ Κύριός μου μετὰ πάντων· καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Χριστός, λέγει τῷ Ἀδάμ: καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου· καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῆς χειρὸς ἀνίστησι λέγων· ἔγειρε ὁ καθεύδων καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός, Ἐγὼ ὁ Θεός σου, ὁ διὰ σὲ γενόμενος υἱός σου, ὁ διὰ σὲ καὶ τοὺς ἀπὸ σοῦ· νῦν λέγων καὶ κατ᾽ ἐξουσίαν ἐπιτρέπων τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε· καὶ τοῖς ἐν σκότει, φωτίσθητε, καὶ τοῖς κειμένοις, ἀνάστητε· σοὶ διακελεύομαι, ἔγειρε ὁ καθεύδων· οὐ γὰρ διὰ τοῦτο σὲ πεποίηκα, ἵνα ἐν ᾅδῃ κατέχει δέσμιος· ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν· ἐγώ εἰμι ἡ ζωὴ τῶν νεκρῶν· ἀνάστα πλάσμα τὸ ἐμόν, ἀνάστα μορφὴ ἡ ἐμή, καὶ κατ᾽ εἰκόνα ἐμὴν γεγενημένη· ἔγειρε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν· σὺ γὰρ ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν σοί, ἓν καὶ ἀδιαίρετον ὑπάρχομεν πρόσωπον, διὰ σὲ ὁ Θεός σου γέγονα υἱός σου, διὰ σὲ ὁ δεσπότης ἔλαβον τὴν σὴν μορφὴν τοῦ δούλου· διὰ σὲ ὁ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἦλθον ἐπὶ γῆς καὶ ὑποκάτω γῆς· διὰ σὲ τὸν ἄνθρωπον γέγονα ὡσεὶ ἄνθρωπος ἀβοήθητος, ἐν νεκροῖς ἐλεύθερος· διὰ σὲ τὸν ἀπὸ κήπου ἐξελθόντα ἀπὸ κήπου Ἰουδαίοις παρεδόθην, καὶ ἐν κήπῳ ἐσταυρώθην. Ἴδε τοῦ προσώπου μου τὰ ἐμπτύσματα, ἅπερ διὰ σὲ κατεδεξάμην, ἵνα ἀποκαταστήσω εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐμφύσημα· ἴδε μου τῶν σιαγόνων τὰ ῥαπίσματα, ἃ κατεδεξάμην, ἵνα σου τὴν διαστραφεῖσαν μορφὴν ἐπανορθώσω εἰς τὸ κατεικόνα μου· ἴδε μου τοῦ νώτου τὴν φραγγέλλωσιν, ἣν κατεδεξάμην, ἵνα σκορπίσω τῶν ἁμαρτιῶν σου τὸ φορτίον τὸ ἐπὶ τοῦ νώτου κείμενον· ἴδε μου τὰς προσηλωθείσας χεῖρας ἐν τῷ ξύλῳ καλῶς, διὰ σὲ τὸν ἐκτείναντα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ξύλῳ κακῶς· ἴδε μου τοὺς προσηλωθέντας καὶ ὀρυχθέντας τῷ ξύλῳ πόδας, διὰ τοὺς σοὺς πόδας τοὺς κακῶς δραμόντας ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς παρακοῆς τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, ἧς πάλαι ἡ ἀθέτησις γέγονεν, ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, (καὶ τὴν σὴν πλάσιν τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ πεποίημαι·) ᾗ ἡ ἀπόφασις γέγονε, καὶ τὴν σὴν ἀνάπλασιν, καὶ παραδείσου ἄνοιξιν πεπόνημαι, ἐγευσάμην διὰ σὲ χολήν, ἵνα ἰάσωμαί σοι τὴν διὰ βρώσεως ἐκείνης σῆς γλυκείας πικρὰν ἡδονήν· ἐγευσάμην ὄξους, ἵνα καταργήσω τοῦ σοῦ θανάτου τὸ δριμύ, καὶ παρὰ φύσιν ποτήριον· ἐδεξάμην σπόγγον, ἵνα ἐξαλείψω τὸ χειρόγραφόν σου τῆς ἁμαρτίας· ἐδεξάμην κάλαμον, ἵνα ὑπογράψω ἐλευθερίαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων, ὕπνωσα ἐν τῷ Σταυρῷ, καὶ ῥομφαίᾳ ἐνύχθην τὴν πλευράν, διὰ σὲ τὸν ἐν παραδείσῳ ὑπνώσαντα, καὶ τὴν Εὔαν ἐκ πλευρᾶς ἐξενέγκαντα· ἡ ἐμὴ πλευρὰ ἰάσατο τὸ ἄλγος τῆς πλευρᾶς. Ὁ ἐμὸς ὕπνος ἐξάξει σε ἐκ τοῦ ἐν ᾅδῃ ὕπνου· ἡ ἐμὴ ῥομφαία ἔστησε τὴν κατὰ σοῦ στρεφομένην ῥομφαίαν. Λοιπὸν ἔγειρε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν· ἐξήγαγόν σε ἀπὸ γῆς παραδείσου, ἀποκαθιστῶ σε οὐκέτι ἐν παραδείσῳ, ἀλλ᾽ ἐν οὐρανίῳ θρόνῳ· ἐκώλυσά σε τοῦ ξύλου τοῦ τυπικοῦ τῆς ζωῆς, ἀλλ᾽ ἰδοὺ αὐτὸς ὅλος ἐγὼ ἡνώθην σοι ἡ ζωή· ἔταξα τὰ Χερουβὶμ δουλοπρεπῶς φυλάττειν σε· ποιῶ τὰ Χερουβὶμ θεοπρεπῶς προσκυνῆσαί σε. Ἐκρύβης ἀπὸ Θεοῦ ὡς γυμνός· ἀλλ᾽ ἰδοὺ ἔκρυψας ἐν ἑαυτῷ ὅλον ἐμὲ Θεὸν γυμνόν· ἐνεδύθης τὸν τῆς αἰσχύνης δερμάτινον χιτῶνα· ἀλλ᾽ ἐνεδύθην Θεὸς

ὢν τὸν τῆς σῆς σαρκὸς δερμάτινον χιτῶνα· διὸ ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν, ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, ἀπὸ τῆς φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν, ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ αἰώνιον φῶς· ἐγείρεσθε ἄγωμεν ἐντεῦθεν ἀπὸ τῆς ὀδύνης εἰς εὐφροσύνην, ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν. Ἀπὸ φυλακῆς εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἀπὸ τῶν δεσμῶν ἐπὶ τὴν ἄνεσιν, ἀπὸ τῆς κατοχῆς ἐπὶ τὴν τοῦ παραδείσου τρυφήν, ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν· ἐπὶ τούτῳ γὰρ Χριστὸς ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ· ἐγείρεσθε ἄγωμεν ἐντεῦθεν. ὁ γὰρ πατήρ μου ὁ οὐράνιος τὸ ἀπολωλὸς ἐκδέχεται πρόβατον· τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα τῶν ἀγγέλων πρόβατα τὸν σύνδουλον ἀναμένουσιν Ἀδάμ· πότε ἀναστῇ, καὶ πότε ἀνέλθῃ καὶ πρὸς Θεὸν ἐπανέλθῃ· χερουβικὸς θρόνος ηὐτρέπισται· οἱ ἀναφέροντες ὀξεῖς τε, καὶ ἕτοιμοι· ὁ νυμφὼν παρεσκεύασται· ἐδέσματα ἕτοιμα αἱ αἰώνιοι σκηναί, καὶ μοναὶ ἕτοιμοι· οἱ θησαυροὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνεῴχθησαν, ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία πρὸ αἰώνων ἡτοίμασται· ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἀγαθὰ τὸν ἄνθρωπον περιμένουσι. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ δεσπότου λέγοντος ἀνίστανται σὺν αὐτῷ πάντες οἱ ἐν τῷ ᾅδῃ· ὁ ἐν αὐτῷ ἡνωμένος Ἀδάμ, καὶ ἡ Εὔα καὶ ἄλλα πολλὰ σώματα τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων ἁγίων· κηρύττοντα τοῦ δεσπότου τριήμερον ἔγερσιν· ἣν φαιδρῶς οἱ πιστοὶ ὑποδεξώμεθα, καὶ ὀψώμεθα, μετὰ τῶν ἀγγέλων χορεύοντες μετὰ τῶν ἀσωμάτων ἑορτάζοντες, ὁμοῦ καὶ συνδοξάζοντες τὸν ὑμᾶς ἐκ τῆς φθορᾶς Χριστὸν ἀναστήσαντα, καὶ ζωοποιήσαντα, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ

Πίστις τί ἐστι; Πίστις ἐστὶν ἡ εἰς Θεὸν πρᾶγμα ἀψηλάφητον, ἀκατάληπτον, ἀθεώρητον, ἀπολυπραγμόνητον, ἀνιστόρητον, σιωπῇ τιμώμενον, καὶ νῷ προσκυνούμενον, ἕδρα ψυχῆς, θεμέλιον ζωῆς, ῥίζα ζῶσα, κλάδος ἀμάραντος, καρπὸς ἀθανασίας, ἐλπιζομένων πραγμάτων ὑπόστασις, ἔλεγχος οὐ βλεπομένων, πάντων τῶν ἁγίων δικαίωσις.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ

Μὲ τὴν ἔπαρσιν τῆς δεξιᾶς χειρὸς εἰς τὸ μέτωπον σημαδεύομεν ὅτι Θεὸς ἦτο εἰς τοὺς οὐρανούς, ὡς προάναρχος τοῦ Πατρὸς Λόγος μετὰ τοῦ Ζωοποιοῦ Πνεύματος συνδοξαζόμενος· καὶ μὲ τὴν κατάβασιν τῆς χειρὸς εἰς τὴν κοιλίαν σημαδεύομεν ὅτι διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν κατῆλθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ ἐσαρκώθη εἰς τὴν κοιλίαν τῆς Παρθένου, καὶ ἔγεινεν ἄνθρωπος. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάβασιν τῆς χειρὸς εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον, καὶ μετάβασιν εἰς τὸν ἀριστερὸν σημαδεύομεν ὅτι ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· εἶτα, καταβιβάζοντες τὴν χεῖρα εἰς τὴν γῆν κάτω, σημαίνομεν ὅτι ἐτάφη, καί, καταβὰς εἰς τὸν ᾅδην, ἐλύτρωσε τοὺς ἀπ' αἰῶνος δικαίους· καὶ αὖθις μὲ τὴν ἀνάβασιν τῆς χειρὸς σημαίνομεν τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν· εἰς τὸ μέτωπον εἶτα· μὲ τὴν κατάβασιν πάλιν τῆς χειρὸς εἰς τὴν κοιλίαν δηλοῦμεν ὅτι μέλλει πάλιν ἔρχεσθαι εἰς τὴν γῆν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· καὶ μὲ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ ἀριστερὸν δηλοῦμεν ὅτι ἔχει νὰ στήσῃ τοὺς μὲν δικαίους ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τοὺς δὲ ἁμαρτωλοὺς ἐξ ἀριστερῶν· καὶ δεόμεθα νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ παραστάσεως. Αὐτὸ δηλοῖ, ὅταν ὁ σταυρὸς γίνηται μὲ εὐλάβειαν, καὶ βάνωμεν τὴν χεῖρα κάτω εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ σφραγίζωμεν τὸν ἑαυτόν μας μὲ τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ σημαδεύωμεν ὅλον τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι μὲ τὴν ἕνωσιν τῶν τριῶν δακτύλων σημαδεύομεν τὴν τρισυπόστατον Θεότητα καὶ τὸ ἀδιαίρετον τῶν τριῶν προσώπων, καὶ ὅτι ὁ Υἱὸς σαρκωθεὶς οὐκ ἀπέστη τοῦ πατρικοῦ κόλπου, κἂν τοῖς βροτοῖς ὡμίλησεν.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγ. Σπηλαίου

	Σώμ.
Τὸ κοινὸν τῆς Μονῆς	20
Ὁ ἡγούμενος Καλλίστρατος παπᾶ Γεωργίου	5
Ὁ προηγούμενος Πορφύριος	1
Αὐξέντιος Γ. Πετρόπουλος προηγ.	1
Ἀρχιμανδρίτης Ἰωσὴφ Νικολάου	4
Γαβριὴλ παπᾶ Νικολάου	4
Γεράσιμος Παπαδόπουλος	3
Γενάδιος Βασιλειάδης ἱερομόναχος	3
Ἰγνάτιος Ἀναγνωστόπουλος	2
Ἱερεμίας Θεοφιλακτόπουλος	2
Γαβριὴλ Γ. Κόκηφας	3
Ἀνδρόνικος Πάνος	1
Ναθαναὴλ Αὐγουστόπουλος	1
Ἀγαθάγγελος Ἀναγνωστόπουλος ἱερομόναχος	1
Νήφων Ἀνδρικόπουλος ἑλληνοδ.	2
Διονύσιος Οἰκονομόπουλος ἱεροδιάκονος	2
Ἀκάκιος παπᾶ Νικολόπουλος	2
Ἀγαθόνικος Μιχαλόπουλος	2
Νεκτάριος Ἱεροδιάκονος	2
Ἀθανάσιος Ἀθανασόπουλος	1
Ἀγαθάγγελος παπᾶ Ἀγγελῆ	3
Ἀμβρόσιος Γεωργιάδης	2
Ἀγάπιος Σταυρόπουλος	3
Στέφανος Ἀναγνωστόπουλος	2
Ἀγαθάγγελος Δημητρίου	2
Τιμόθεος Ντουλούγερος	2
Σπυρίδων Κωνσταντινίδης	1
Ἀθανάσιος Χρυσικόπουλος	2
Ἀνδρέας Α. Θεοδωρόπουλος	2
Ἀθανάσιος Νικολόπουλος	1
Βασίλειος Κ. Παπαγιαννόπουλος	1
Ἀντώνιος Γεωργίου	3
Δημήτριος Βασιλειου	1
Γεώργιος Κοκίνης	2
Γεώργιος Α. Γουργᾶς	1
Κωνσταντῖνος Ἰωαννίδης	2
Δημήτριος Κωνσταντινίδης	2
Σταῦρος Γεωργίου	2

Οἱ ἐκ Μουρλᾶ τοῦ Αἰγίου

	Σώμ.
Δημήτριος Κωνσταντίνου	2
Γεώργιος Ἱερεὺς Δαδιώτης	2
Βασίλειος Ν. Παναγιωτόπουλος	2

Οἱ ἐκ χωρίου ἄνω Ζαχλοροῦ

	Σώμ.
Ἀντώνιος Χρηστόπουλος	2